

bomo več v goši, kajti svobodni smo in premagali smo Hitlerja. Vrnili so bomo na svoje domove, kajti oče in mati naju z bratom Matevžem doma že težko pričakujeta. Pomlad je tu in delo na polju se bo pričelo z oranjem njiv ter setvijo žita in sajenjem krompirja.« Pri Miševcu so imeli veliko kmetijo ter okrog 15 glav goveje živine ter prav toliko ovac. Imeli so tudi konje, ter nekaj volov za vožnjo lesa iz gozda in za delo na polju.

Ta dogodek mi je ostal v spominu, kot bi se dogajal včeraj, kljub temu, da sem bil star šele sedem let. Bilo je prav na prvi dan svobode, 9. maja 1945. leta.

*Partizan Skednačev Albin s sinovoma,
last Bogomira Noč*

Anton Noč

Usodni polet ameriškega bombnika

Tisto zimo je zapadlo precej snega. Veter ga je odnašal v globeli. Sonce ga je na višjih mestih že topilo, da so se pojavila rebra kopnega. Spodaj na njivah in travnikih je bilo vse odprto ter golo, da je imel veter še večjo moč. Pod našo hišo, »na Plajerc«, blizu spodnjega soseda Jenceljna so se zbirale vrane. V grmovju je bilo slišati ptičje žvrgolenje, slavček pa je vsak dan naznanjal težko pričakovano pomlad. Bilo je na Jožefovo, 19. marca 1944, na lep sončen dan. Nebo je bilo brez oblčka. Star sem bil šest let. Pred hišo smo žagali drva. Starejša brata Pepi in Albin, ki sta imela 14 in 17 let, od mene malo starejša sestra Tinka in mama Kristina smo bili sami doma. Oče Albin in sestri Mira ter Tončka so bili v partizanih od februarja 1944. Snega je bilo do kolen, noči pa mrzle, saj se zima še ni hotela posloviti.

Navajeni smo bili pogostih preletov zavezniških letal, ki so bombardirala strateške cilje v Avstriji. Čeprav so bili Nemci poraženi v Rusiji in so jim že vsi ožji sodelavci obrnili hrbet, v porušenih nemških mestih pa so civilisti čakali le še konec vojne, zagrizeni Hitler ni hotel odnehati. Tudi tega dne je nekaj po 13. uri eskadrilja ameriških bombnikov B-17 letela preko Karavank. Na koroški strani jih je pričakala močna protiletalska obramba »flakov«, ki je sejala smrt med ameriški piloti. Večkrat so se v boj vmešala tudi nemška lovska letala. Ko so ameriški bombniki tega dne že odvrgli svoj smrtonosni tovor in se vračali, smo jih z radovednostjo opazovali in preštevali. Brata sta našela 79 letal. Ko so že zadnja zapuščala nebo v smeri proti zavezniški bazi v Bariju na jugu Italije, je nekaj trenutkov za njimi priletelo letalo, ki je za sabo puščalo sled dima. Letalo je s Koroške priletelo precej niže kot ostala. Nad Karavankami, med Belško planino in Golico, ga je zajel ogenj, da je kot goreča bakla padlo v globino. Trenutek, ko se je to zgodilo, imam še danes pred očmi.

Kaj kmalu so se na nebu pojavile bele pike, padalci, ki so se rešili prav zadnji trenutek. V letalu je bila devetčlanska posadka. Rešili so se vsi razen pilota, ki je bil mrtev že nad Celovcem. Štirje so izskočili že na koroški strani. Za njih se je končalo slabo, saj so jih Nemci zajeli in takoj ustrelili. Tiste, ki so skočili na naši strani, pa so rešili partizani. Kasneje so partizani odkrili še razbitine letala, ki je padlo na koroški strani, tik za Golico. Po nekaj mesecih smo odšli tja po stari stezi, ki pelje s Suhega sedla na planino Krnica. Pod pastirsko kočo, kjer se teren spušča v globel, je bil v bukovem gozdu v drevju uklešččen zadnji del letala. Spominjam se kupa pločevine in polomljenega drevja. V globeli so ostale razbitine in mrtvi pilot, ki so ga kasneje tam tudi pokopali. Teh trenutkov ne bom nikoli pozabil in ostajajo moj spomin na drugo svetovno vojno.

Ostanki ameriškega bombnika na razstavi v Kosovi graščini, foto Silvo Kokalj (Gornjesavski muzej Jesenice)